

KALENDER 2021

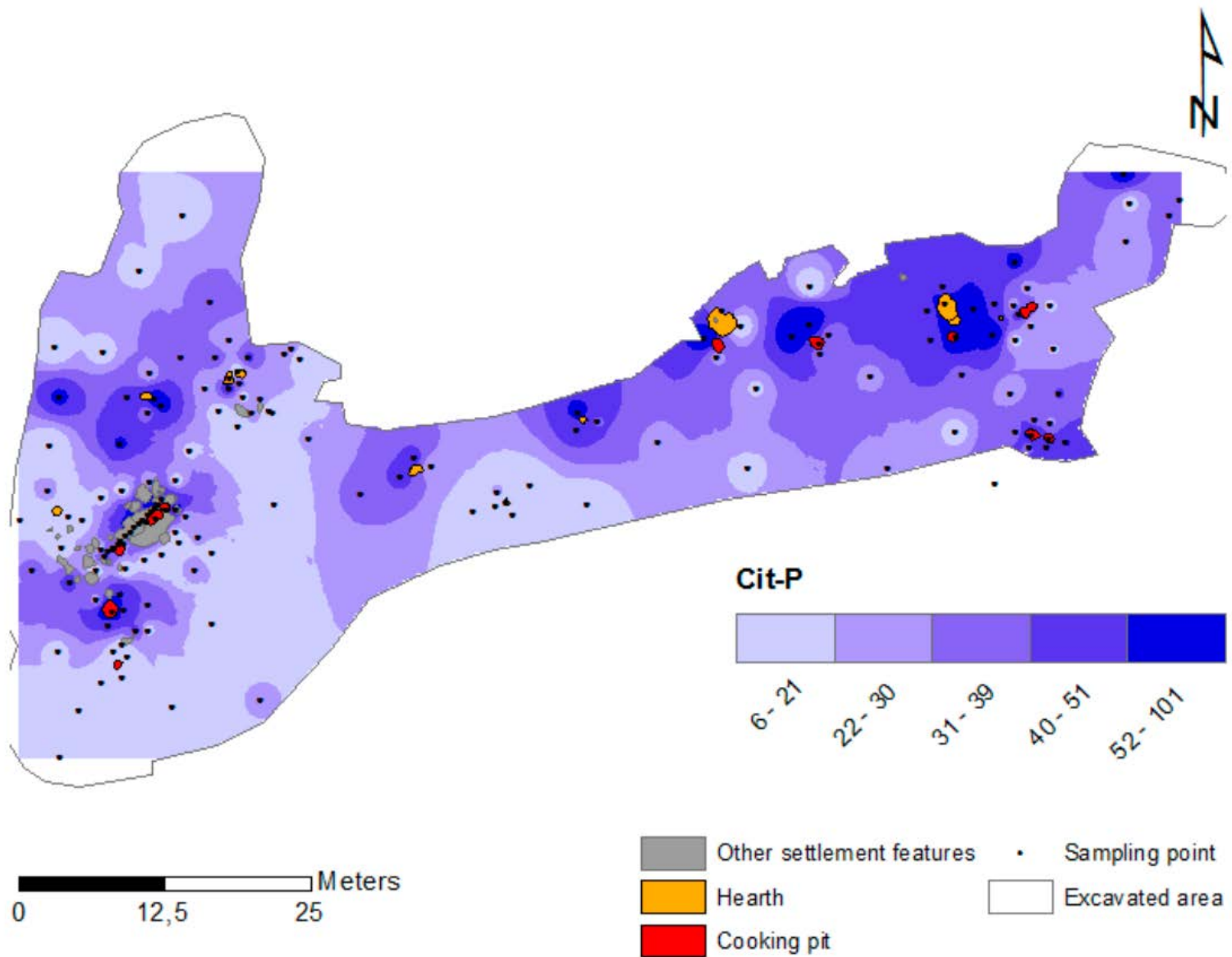
Kulturlandskapet

SKRÄPHÖGAR. Hur kan vi se var det bott människor? Det finns olika ledtrådar. Det mesta vi lämnar efter oss är skräp. Ibland sticker det upp något ur mossan eller mellan några stenar - en sprucken kaffekopp, en tom glasflaska, en rostig järnbit. En bit skräp betyder ofta en skräphög. En skräphög indikerar ofta en gårdsplats i närheten. Foto: Annika Östlund

Januari 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 53					1	2	3
v 1	4	5	6	7	8	9	10
v 2	11	12	13	14	15	16	17
v 3	18	19	20	21	22	23	24
v 4	25	26	27	28	29	30	31

NATURVETENSKAPLIGA ANALYSER. Spåren efter människorna är inte alltid synliga för ögat. Makrofossilanalys kan exempelvis upptäcka förkolnade sädeskorn. Pollenanalys kan visa hur marken brukats i ett större perspektiv. Markkemianalys kan ge svar på om det har gödslats på platsen, eller var det har eldats. I kartan ovan, från en undersökning av en boplats i Tanums kommun, visas hur fosfathalterna är högre kring eldstäderna. Karta ur MAL rapport nr. 2014-006.

Läs mer: Arkeologi i Världsarv, www.kulturland.se/portfolio

Februari 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 5	1	2	3	4	5	6	7
v 6	8	9	10	11	12	13	14
v 7	15	16	17	18	19	20	21
v 8	22	23	24	25	26	27	28

HUSGRUNDER. Ett tydligt tecken på att någon bebott en plats är ruinerna från bostadshuset. Torp och backstugor låg förr lite här och var i landskapet, där obesuttna livnärde sig på småskaligt jordbruk, som skomakare, smeder eller daglönare. Resterna efter stugorna består ofta av rader av syllsten tillsammans med en ihopasad murstock och kanske en trappsten. På bilden syns spismursröset efter torpet Kvarnkas mellan Dals-Ed och Nössemark. Foto: Annika Östlund

Läs mer: AUT 1 och 2 Väg 2183 Dals-Ed, www.kulturland.se/portfolio

Mars 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 9	1	2	3	4	5	6	7
v 10	8	9	10	11	12	13	14
v 11	15	16	17	18	19	20	21
v 12	22	23	24	25	26	27	28
v 13	29	30	31				

STOLPHÅL. Forntidens bostäder står inte kvar i dag. Trä och annat organiskt material har sedan länge förmulnat. Om husen konstruerades utan syllstenar eller grund måste spåren sökas under markytan. Ett tydligt spår är hålen i marken där stolparna stått. Större hål kan betyda ett hus. Mindre kan indikera en hydda eller ett tält. På bilden syns profilen av ett stolphål i Grebbestad. Foto: Anna Ihr

Läs mer: FU och SU Tanum 1885, www.kulturland.se/portfolio

April 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v13				1	2	3	4
v14	5	6	7	8	9	10	11
v15	12	13	14	15	16	17	18
v16	19	20	21	22	23	24	25
v17	26	27	28	29	30		

KOLARKOJOR. Alla bostäder är inte byggda för generationer att ta över, en del var menade som temporära. Gemensamt är att de ska hålla en varm, torr och förhoppningsvis ge trygghet. Stenarna på bilden är resterna av eldstaden i en kolarkoja. Här spenderade kolaren dagar och nätter, oftast långt hemifrån, när han skötte kolmilan ute på skogen. Bilden är tagen nära sjön Ejen i Leksands kommun. Foto: Lisa Börjesson Liljas

Läs mer: AU Viggen Nyskoga, www.kulturland.se/portfolio

Maj 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 17						1	2
v 18	3	4	5	6	7	8	9
v 19	10	11	12	13	14	15	16
v 20	17	18	19	20	21	22	23
v 21	24	25	26	27	28	29	30
v 22	31						

IMMATERIELLA LÄMNINGAR. Denna plats kan verka anonym. Här låg en gård med namnet Sparring. Grundstenar finns kvar för den som letar, men namnet på platsen lever tydligare kvar i minnet hos folk än husen eller människorna som bodde där. Ska du förklara för någon i byn att du vände här på din promenad, ja då var det i Sparrings du vände. Folk vet då exakt vart du gått trots att de som bebott och döpt platsen glömts bort. Foto: Lisa Börjesson Liljas

Läs mer: Material om immateriellt kulturarv och folkminnen finns på Institutionen för språk och folkminne samt Riksantikvarieämbetets hemsidor, www.isof.se och www.raa.se/kulturarv

Juni 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 22		1	2	3	4	5	6
v 23	7	8	9	10	11	12	13
v 24	14	15	16	17	18	19	20
v 25	21	22	23	24	25	26	27
v 26	28	29	30				

KULTURVÄXTER. Ofta pratas det om naturens biologiska värden. Men det finns även kulturella; biologiskt kulturarv kompletterar konstruktionslämningarna och kan förhöja förståelsen av platsen. Eller ibland utgöra den enda ledtråden, när spåren efter byggnaderna helt försvunnit. Ett ensamt fruktträd, en tuva påskliljor eller en krusbärsbuske mitt ute i "naturen" kan upplevas felplacerade. Men kanske låg här tidigare en trädgård. På bilden syns humle, vinbär och nässlor på platsen för en ödegård i Torrberg, Leksand. Foto: Lisa Börjesson Liljas

Läs mer: Skriftserier om biologiskt kulturarv finns på Riksantikvarieämbetets hemsida, www.raa.se/kulturarv

Juli 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 26				1	2	3	4
v 27	5	6	7	8	9	10	11
v 28	12	13	14	15	16	17	18
v 29	19	20	21	22	23	24	25
v 30	26	27	28	29	30	31	

MESSAURE. Ser vi bortom de stora strukturerna i kulturlandskapet finner vi människorna bakom – som byggt, arbetat, levt och verkat. Bilden är tagen i Messaure, Jokkmokks kommun, som skapades för och av arbetare vid bygget av kraftverksdammen vid Stora Luleälv. Inflyttningen började 1957, och de sista människorna lämnade samhället 1983. Husen fraktades bort och i samhället har naturen tagit över. Men dammen står kvar. Och minnen, foton och berättelser. Foto: Andreas Toreld

Läs mer: www.messaure.se

Augusti 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 30							1
v 31	2	3	4	5	6	7	8
v 32	9	10	11	12	13	14	15
v 33	16	17	18	19	20	21	22
v 34	23	24	25	26	27	28	29
v 35	30	31					

ELDSTÄDER. Det är inte bara hus som visar att någon bott på en plats. Ett viste, ett läger, en tältplats eller en hydda lämnar också spår. Nomadiserande gruppers boplatser består bland annat av härdar – eldstäder – av olika storlek och form. En del hittas vid arkeologiska undersökningar, medan andra ännu är synliga ovan jord. Bilden är tagen i samband med en utredning i Norrbotten. Foto: Annika Söderlind

Läs mer: AC-ledning Sverige Finland, www.kulturland.se/portfolio

September 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 35			1	2	3	4	5
v 36	6	7	8	9	10	11	12
v 37	13	14	15	16	17	18	19
v 38	20	21	22	23	24	25	26
v 39	27	28	29	30			

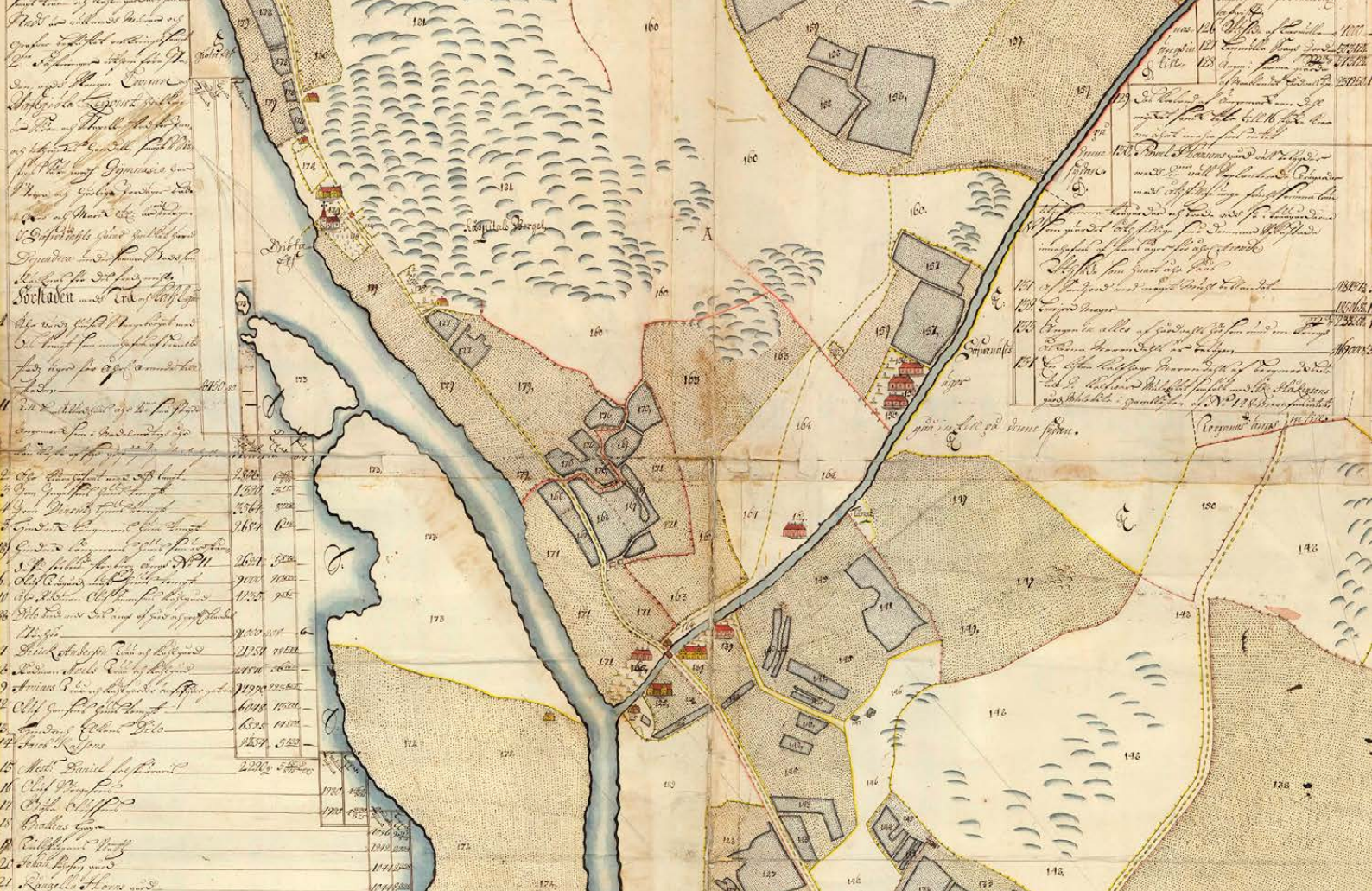

JORDKÄLLARE. Förutom värme och tak över huvudet behöver människan mat. Med potatisens intåg kunde mer mat odlas för fler människor, men potatis kräver frostfri förvaring. Därför byggdes jordkällare intill de flesta stugor under 1800-talet. Murad av sten och halvt ingrävd i en backe byggdes jordkällaren för att stå. Bostadshuset intill är kanske svårfunnet eller helt borta. Jordkällaren på bilden hör till backstugan Solliden på Skottfjället, Bohuslän. Foto: Valdemar Gerdin

Läs mer: Vindpark Skottfjället, www.kulturland.se/portfolio

Oktober 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 39					1	2	3
v 40	4	5	6	7	8	9	10
v 41	11	12	13	14	15	16	17
v 42	18	19	20	21	22	23	24
v 43	25	26	27	28	29	30	31

HISTORISKA KARTOR. Innehållet i historiska kartor är värdefull hjälp för att spåra äldre bebyggelse. Där ses gårdar och hus som kan vara osynliga eller försvunna ute i landskapet. Kartorna kan hjälpa oss att ta reda på om stenraden vi hittat verkligen varit ett hus, eller vad som legat på en plats som idag är förvandlad till något annat. Kartan ovan är en ägokarta för Göteborgs stad från 1696. Den visar Säveån och platsen där den rinner ut i Göta älv. Längs Säveån låg landerier och boställen som omgavs av åkermarker. I dagens landskap är det svårt att se några spår av detta. Här finns nu endast stadsmiljöer, med industrier, lägenhetshus och trafikleder. © Lantmäteriet

November 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
V 44	1	2	3	4	5	6	7
V 45	8	9	10	11	12	13	14
V 46	15	16	17	18	19	20	21
V 47	22	23	24	25	26	27	28
V 48	29	30					

BOPLATSER. Den arkeologiska termen boplats är delvis missvisande. Enstaka fynd gör ingen permanent boplats, men för forntidens människor var kanske hela landskapet hemma. Olika rum och göromål var snarare baserade på platsens funktionalitet. Ett naturligt skyddat läge kunde vara "sovrum". En plan yta med tillgång till vatten; plats för styckning och matlagning. Bilden kommer från en undersökning av en boplats i ett skyddat läge mellan två berg intill en sjö i Skee, Strömstads kommun. Här hittades anläggningar och fynd från aktiviteter för cirka 5500 och 2500 år sedan. Foto: Andreas Toreld

Läs mer: SU Skee 1010, www.kulturland.se/portfolio

December 2021

	måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag
v 48			1	2	3	4	5
v 49	6	7	8	9	10	11	12
v 50	13	14	15	16	17	18	19
v 51	20	21	22	23	24	25	26
v 52	27	28	29	30	31		

VI LÄMNAR SPÅR EFTER OSS. Ingen går obemärkt förbi. Spåren kan vara tydliga, efter årtionden – ja till och med århundraden – av fotsteg på samma tröskel. Eller mer flyktiga. Något som går att utläsa om vi letar, eller vet hur vi ska läsa landskapet. En del måste sökas efter med lykta, spade och skärslev. En del blir synliga för oss först under mikroskop. Oavsett hur så säger de oss något om de som levt och bott här tidigare. Om vi vill lyssna – och leta.

HUR GÅR DET ATT SE att någon bott på en plats? De flesta spår som människan lämnat efter sig är inte monumentala konstruktioner. Det mesta som återstår är skräpet. Det som inte var menat att lämna efter sig, men som inte längre var användbart. Ibland är det en aktiv handling som gjort att till exempel en skräphög bildats bakom ladugården vid ett torp. Ibland är det saker vi tappat på vår färd. Eller det som inte tas med vid en flytt. Ibland är det rester som vi inte vet om att vi lämnat efter oss – mikroskopiska partiklar, fröer eller saker nedgrävda i marken. Spåren efter tidigare bosättningar hittas därför på olika sätt. Vi kan leta efter lämningar, ruiner och kulturella spår både ovan och under mark. Vi kan läsa landskapet och dess innehåll. Vi kan analysera jorden. Vi kan studera arkivmaterial och kartor för att ge ledtrådar eller bekräfta antaganden.

DENNA KALENDER VISAR olika exempel på vad det är vi hittar och analyserar för att kunna konstatera att en plats varit bebodd av människor. Den ger bilder av hur förgänglig vår levnad är och vad som faktiskt finns kvar när vi lämnat en plats. Den ger också tips om vad det du stöter på i landskapet kan tänkas vara, och vad du ska titta efter.

Kulturlandskapet arbetar både med uppdrag och egna projekt inom ämnesområdena arkeologi, kulturhistoria, samhällsplanering, kunskapsförmedling, arkitektur, konst och forskning. Läs mer på kooperativets hemsida.

Kulturlandskapet

Kulturlandskapet
Ekelidsvägen 5
457 40 Fjällbacka

Hemsida: www.kulturland.se
E-post: kontakt@kulturland.se
Telefon: 0525-323 53